

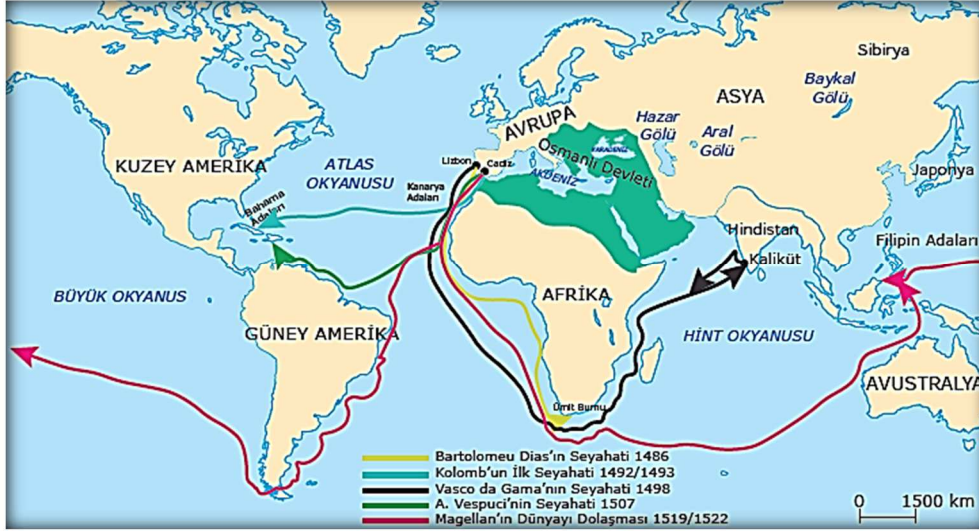
II. Ünite: KÜLTÜR ve MİRAS

AVRUPA'DA UYANIŞ

Coğrafi Keşifler

→ Coğrafi Keşiflerin Nedenleri:

- ★ İpek ve Baharat yolları ile birlikte Akdeniz ticaretinin Osmanlı denetimine geçmesi
- ★ Avrupalıların doğunun zenginliklerine sahip olma arzusu
- ★ Pusulanın öğrenilmesi ve geliştirilmesi
- Okyanusa dayanıklı gemilerin yapılması

Avrupa'da Coğrafi Keşifler

→ Yapılan Coğrafi Keşifler:

- 1487: Bartolomeu Dias'ın "Ümit Burnu"nu bulması
- 1492: Kristof Kolomb ve Amerigo Vespucci tarafından Amerika'nın keşfi
- ★ 1498: Vasco da Gama tarafından Hint Deniz Yolu'nun bulunması
- 1519-1522: Macellan tarafından Dünyanın dolaşılması

→ Coğrafi Keşiflerin Sonuçları:

- ★ Yeni ticaret yolları bulundu (Hint Deniz Ticaret Yolu)
- ★ Akdeniz kıyısındaki limanlar önem kaybederken Atlas Okyanusu kıyısındaki limanlar önem kazandı
- Yeni yerler keşfedildi ve buralara Avrupa'dan göçler başladı
- ★ Sömürgecilik yarışı başladı
- Burjuva sınıfı zenginleşerek güç kazandı
- Yeni bitki ve hayvan türleri bulundu
- ★ Kilisenin bilgilerinin yanlış olabileceği anlaşıldı, kilise ve din adamlarına güven sarsıldı

→ Coğrafi Keşifler Sonrası Osmanlı:

- ★ Akdeniz ticareti ile zenginleşen Venedik, Ceneviz ve Osmanlı gibi devletler ekonomik olarak güç kaybederken Atlas Okyanusu kıyısında yer alan Portekiz, İspanya ve İngiltere gibi ülkeler zenginleştiler.
- ★ Osmanlı Devleti'nde İpek ve Baharat yollarının önemini kaybetmesiyle gümrük gelirleri azalmış, ekonomi gerilemiştir.
- Avrupa'ya taşınan altın ve gümüşlerin Osmanlı ülkesine girmesiyle akçe değer kaybetmiş, eşya fiyatları hızla artarak enflasyon ortaya çıkmıştır.
- Osmanlı imparatorluğu Hint ticaret yollarının hâkimiyeti için Portekizlilerle, Akdeniz hâkimiyeti için İspanyollarla mücadele etmiştir.
- ★ Osmanlı Devleti hâkim olduğu bölgelerde ticareti geliştirebilmek amacıyla Avrupalı devletlere imtiyazlar (kapitülasyonlar) vermiştir.

Avrupa'da Modernleşmenin Başlaması: Rönesans

- Yeniden doğuş anlamına gelen Rönesans, 15. ve 16. yüzyılda Avrupa'da meydana gelen kültür alanındaki gelişmelerdir.
- Rönesans'ın (yeniden doğuşun) canlanmasında;
  - Eski Yunan ve Roma kültürünün kilise baskısından kurtulup yeniden canlanması
  - ★ Matbaanın geliştirilmesi ve okur-yazar oranının artması
  - Amerika'nın keşfi ve barutun ateşli silahlarda kullanılması etkili olmuştur.
- Rönesans ile birlikte sanat bilimsel bir kılıfa bürünmüştür.
- Rönesans'ın ilk olarak İtalya'da başlama nedenleri:
  - Venedik ve Cenevizli İtalyan denizcilerinin İslam ülkeleri ile yakınlığı
  - İtalya'nın ticaretin etkisiyle Avrupa'nın en zengin ülkesi olması
- Rönesans'ın bazı aydınları ve eserleri:
  - Leonardo da Vinci → "Mona Lisa" tablosu
  - N. Machiavelli → "Hükümdar" romanı
  - W.Shakspeare → Hamlet, Romeo ve Jüliet gibi tiyatro eserleri
  - Rafael, Mikelanj, Montaigne ve Donetello Rönesans'ın diğer önde gelen aydınlarıdır
- Rönesans'ın Sonuçları:
  - ★ Avrupa'da Skolâstik düşünce (kilisenin karanlık düşüncesi) yıkılıp yerine pozitif (bilimsel) düşünce hâkim oldu
  - Din adamları ve kilisenin otoritesi sarsıldı
  - Bilim, sanat ve edebiyat alanında yeni eserler ortaya konuldu
  - Sanattan anlayan burjuva sınıfı ortaya çıktı
  - ★ Avrupa'da bilimsel gelişmelerin önü açıldı
  - ★ Reform hareketlerinin başlamasına zemin hazırladı

Dinde Reform

- Reform, Avrupa'da 16. yüzyılda din alanında meydana gelen gelişmelerdir.
- Reform hareketleri ilk defa Almanya'da "Martin Luter'in" Tanrı ile kul arasına kimsenin giremeyeceğini ilan etmesi ile başlamıştır.
- Martin Luter'in başlattığı Katolik kilisesine protesto hareketi tüm Avrupa'ya yayıldı.
- Reform'un Nedenleri:
  - Katolik kilisesinin bozulması ve yeni fikirlerin yayılması
  - Hümanizm sayesinde Hristiyanlığın kutsal kitabı İncil'in milli dillere çevrilerek temel ilkelerinin ortaya konulması
  - Endülijans (af kâğıdı) ve aforoz (dinden çıkarma) sorunlarının ortaya çıkması
  - Kilisenin endülijans ile zenginleşmesi
  - ★ Matbaanın geliştirilmesi ve okur-yazar oranının artması
  - Rönesans'ın etkisi
- Reform'un Nedenleri:
  - Avrupa'nın mezhep birliği bozuldu ve Protestanlık, Kalvenizm ve Anglikanizm gibi yeni mezhepler ortaya çıktı
  - ★ Din adamları ve kiliseye olan güven yıkıldı
  - Katolik kilisesi kendini yenilemek zorunda kaldı
  - ★ Eğitim ve öğretim kilisenin elinden alınarak laikleştirildi
  - Katolik kilisesinin malları ve toprakları yağmalandı

Not: Rönesans ve Reform hareketleri sonuçları:

- ★ Eğitim ve öğretimde meydana gelen gelişmeler ile bilimsel gelişmeler hız kazandı
- ★ Bu bilimsel gelişmeler de sanayi (endüstri) inkılabına zemin hazırladı
- Endüstri inkılabı sonucu ortaya çıkan hammadde ve pazar ihtiyacı sömürgecilik yarışını beraberinde getirdi

Aydınlanma Çağı

- Rönesans, reform ve bilimsel gelişmeler, Avrupa'da akla dayanan düşünce sisteminin egemen olduğu Aydınlanma Çağı'nı başlattı.
  - Bilgi edinme yöntemi olarak gözlem ve deneyi esas aldı.
- Bu dönemin önemli bilim insanlarının başında Newton (Nivtın), Kopernik, Galileo (Galile) ve Descartes (Dekart) gelir.
  - Newton, "Evrensel Yer Çekimi Yasası"nı buldu. Kopernik Güneş Sistemi'nin varlığını kanıtladı. Galileo "Güneş Sistemi'nin merkezi Dünya değil, Güneştir. Dünya, Güneş'in etrafında döner." düşüncesini savundu.
  - Sosyal bilimler alanında Jan Jack Rousseau (Jan Jak Ruso) ve müzik alanında Mozart sonraki yüzyıllara da damga vuran çalışmalar yaptılar.
- Aydınlanma Çağı'nda meydana gelen bilim, sanat ve teknolojiye gelişmeler Sanayi İnkılabı'na temel oluşturdu.

Çarklar Dönüyor: Sanayi İnkılabı

- Avrupa'da Rönesans, Reform Hareketlerinin yol açtığı özgür düşünce, bilimsel ve teknolojik alanlardaki gelişmelerin üretim alanına uygulanmasıyla Sanayi İnkılabı gerçekleşti.
- Sanayi İnkılabı ilk defa İngiltere'de dokuma alanında gerçekleşmiştir.
  - Kol gücünden makine geçiş olan Sanayi İnkılabı 1765'de buhar motorunun icat edilmesiyle başladı.
  - İngiltere'de başlayan Sanayi İnkılabı daha sonra diğer Avrupa ülkelerine de yayıldı.
  - Kömür, petrol ve su gücüyle çalışan fabrikalar kuruldu.

- Sanayi İnkılabı taşımacılık alanında da büyük gelişmelere yol açtı.
  - 1804'de İngiltere'de ilk buharlı lokomotif yapıldı.
  - Zaman içinde tren, taşımacılıkta oldukça önemli araç hâline geldi.
  - Demir yolları sayesinde pazarlar birleşti, mesafeler kısaldı.
  - Uluslararası ticaret gelişti.
- Sanayi İnkılabının Sonuçları:
  - Fabrikalar kuruldu. Hızlı, ucuz ve kaliteli üretim başladı
  - Fabrikalarda çalışan işçi sınıfı ortaya çıktı
  - Köyden kente göç başladı
  - ★ Buhar gücü ile çalışan tren ve gemiler aracılığı ile uluslararası ticaret canlandı
  - ★ Hammadde ve pazar ihtiyacı arttı ve bu durum sömürgecilik faaliyetlerini yarıya dönüştürdü

Fransız İhtilali ve Avrupa

- 1789'da Fransız İhtilali'nin başlamasına;
  - rönesans, reform ve aydınlanma çağı ile özgür düşünce fikrinin yayılması
  - burjuva sınıfının söz sahibi olmaya başlaması
  - reform hareketiyle kilisenin gücünü yitirmesi
  - toplumda gelir adaletsizliği
  - toplumsal ve siyasal reform isteyen düşünürlerin halkı bilinçlendirmesi etkili olmuştur.
- 1789'da Fransız İhtilali'nin sonucunda;
  - Yeni Çağın sonu Yakın Çağın başlangıcı oldu
  - İnsan ve Vatandaş Hakları Bildirisi ilan edildi (hürriyet-eşitlik-adalet anlayışları)
  - ★ devlet yönetimlerinde demokratikleşme hızlandı (Osmanlıda Tanzimat Fermanı ve Kanuni Esasi'nin kabulü)
  - ★ milliyetçilik akımı yayıldı (Osmanlı gibi çok uluslu devletlerin parçalanması)